

Ο Θεάνθρωπος Κύριος Ιησούς Χριστός και ο Ανθρωπόθεος της Νέας Εποχής (Αρχιμ. Αθανάσιος Αναστασίου, Προηγούμενος Ι.Μ. Μεγάλου Μετεώρου)

Categories : [ΘΕΟΛΟΓΙΑ](#)

Date : 10 Μαρτίου, 2021

Τό προηγούμενο (δεύτερο [ΕΛΩ](#)) κείμενό μας είχε ως θέμα τήν μετάνοια ως πορεία από τό κατ' εικόνα στό καθ' όμοίωση. Αναφερθήκαμε ἐκεῖ στήν κατ' εικόνα καί καθ' όμοίωση δημιουργία τοῦ ἀνθρώπου από τόν Θεό, περιγράψαμε τά ιδιαίτερα χαρίσματα μέ τά όποῖα προίκισε ό Θεός τόν ἄνθρωπο, τόν κύριο προορισμό τοῦ ἀνθρώπου, πού εἶναι ἡ θέωσή μας καί τήν δημιουργία τῆς ψυχῆς καί τά γνωρίσματά της.

Πρόκειται γιά κεφαλαιώδη θέματα τῆς ὀρθοδόξου ἀνθρωπολογίας, τῆς ὀρθοδόξου θεολογίας καί σωτηριολογίας, τῆς ὀρθοδόξου πίστεώς μας. Δυστυχῶς, γιά αὐτά τά τόσο σοβαρά ζητήματα ό περισσότερος κόσμος ἐλάχιστα γνωρίζει. **Οἰαίτιες αὐτῆς τῆς ἄγνοιας** ἐντοπίζονται σέ ποικίλους παράγοντες, ὅπως εἶναι ἡ ἔλλειψη συστηματικῆς κατηχήσεως από τήν πλευρά τῆς Ἐκκλησίας, ἡ ἀλλοίωση τῆς ἐλληνορθοδόξου, κατά τό Σύνταγμα, παιδείας στά δημόσια σχολεῖα, πού ἀποβαίνει ἐπιζήμια, ἡ μονόπλευρη ἀνατροφή τῶν παιδιῶν στίς σημερινές οἰκογένειες, πού στοχεύει κυρίως στήν ἐγκεφαλική μόρφωση ἢ ἐπαγγελματική-οἰκονομική ἀποκατάσταση, **παραμελώντας τήν πνευματική ἀνάπτυξη ἢ τήν ψυχική τους ὑγεία** μέσα στόν ὑλόφρονα τρόπο ζωῆς καί στίς ἐφήμερες κοσμικές ἀπολαύσεις.

Οἱ ἱλιγγιώδεις ρυθμοί τῆς καθημερινότητας καί ἡ ἀσφυκτική πίεση, πού αὐτή ἀσκεῖ, ἡ διαρκῆς μέριμνα γιά τήν ἐξοικονόμηση τῶν ὑλικῶν ἀγαθῶν, τό συνεχές ἄγχος γιά τήν ἐπίτευξη στόχων καί ὑψηλῶν ἐπιδόσεων, οἱ πολυάριθμες δραστηριότητες, δέν ἐπιτρέπουν σέ γονεῖς καί παιδιά τήν παραμικρή ἐξοικονόμηση χρόνου, ὄχι μόνο γιά κατήχηση, πνευματική μελέτη καί ἐκκλησιασμό, ἀλλά οὔτε κἄν γιά ὀλιγόλεπτη προσευχή στό σπίτι.

Καί εἶναι πραγματικά ὀξύμωρο τό γεγονός, ὅτι ἐνῶ ἡ σύγχρονη ἐποχή τῆς συνεχοῦς ροῆς πληροφοριῶν καί εἰδήσεων μᾶς παρέχει τήν δυνατότητα νά κατέχουμε σέ καθημερινή βάση ἀμέτρητες γνώσεις γιά κάθε τί πού συμβαίνει σέ κάθε γωνιά τοῦ πλανήτη μας, νά **μένουμε τελικά ἀδαεῖς καί ἀπληροφόρητοι γιά τά καίρια καί σωτηριολογικῆς καί αἰώνιας σημασίας ζητήματα τῆς ζωῆς μας**, λόγω

τῆς μέριμνας καί τῶν ἀπαιτήσεων τῆς ἔντονης καθημερινότητας, πού οἱ ἴδιοι δημιουργοῦμε καί πού συνεχῶς ἀύξανουν.

Ζώντας ἔτσι, οὐσιαστικά δέν προλαβαίνουμε νά γνωρίσουμε καί νά μάθουμε **γιατί ζοῦμε, ποιός εἶναι ὁ τελικός σκοπός τῆς ζωῆς μας, ἄν ὑπάρχει ἄλλη ζωή καί τί θά συναντήσουμε σ' αὐτή, τί εἶναι ἡ ψυχὴ μας καί ποιά εἶναι τὰ γνωρίσματά της, τί εἶναι ἡ Κόλαση καί τί ὁ Παράδεισος.**

Γι' αὐτό καί ἡ πλειοψηφία τῶν ἀνθρώπων (ἀκόμη καί πολλῶν ἐκ τῶν χριστιανῶν) δέν πιστεύουν ὅτι ὑπάρχει ψυχὴ· ὅτι **ἡ ψυχὴ εἶναι ἀθάνατη**· δέν πιστεύουν στήν Ἀνάσταση τοῦ Χριστοῦ καί τὴν κοινὴ ἀνάσταση ὅλων μας· δέν πιστεύουν στήν μετὰ θάνατο ζωή, δέν πιστεύουν στήν αἰωνιότητα, στήν Μέλλουσα Κρίση, στήν ἀνάσταση τῶν νεκρῶν καί τὴν ἐπανασύνδεση τῆς ψυχῆς μέ τό σῶμα τοῦ κάθε ἀνθρώπου. Δέν συνειδητοποιοῦν πῶς **ὅ,τι πράττουμε σέ αὐτή τὴν ζωή -καλό ἢ κακό- ἔχει ἀντίκτυπο στήν αἰωνιότητα.**

Χωρίς πίστη, ὅμως, στήν Ἀνάσταση τοῦ Χριστοῦ καί στήν κοινὴ ἀνάσταση ὅλων μας δέν ὑπάρχει χριστιανισμός· δέν ἔχει κανένα νόημα ἡ πίστη μας . Τό διακηρύσσει αὐτό μέ τόν πλέον κατηγορηματικό τρόπο ὁ **Ἀπόστολος Παῦλος** στήν πρώτη ἐπιστολή του πρὸς τοὺς Κορινθίους: *«Εἰ δὲ ἀνάστασις νεκρῶν οὐκ ἔστιν, οὐδὲ Χριστὸς ἐγήγερται· εἰ δὲ Χριστὸς οὐκ ἐγήγερται, κενὸν ἄρα τὸ κήρυγμα ἡμῶν, κενὴ δὲ καὶ ἡ πίστις ὑμῶν»^[1]*. Ἄν δέν ὑπάρχει, δηλαδή, ἀνάσταση νεκρῶν, τότε οὔτε ὁ Χριστὸς ἔχει ἀναστηθεῖ. Καί ἄν ὁ Χριστὸς δέν ἔχει ἀναστηθεῖ, τότε τό κήρυγμά μας εἶναι χωρίς νόημα, τό ἴδιο καί ἡ πίστη σας.

Αὐτός εἶναι καί ὁ λόγος, ἄλλωστε, πού ἐδῶ καί δύο χιλιάδες χρόνια, ὅλοι οἱ ἄθεοι καί ἀντίθεοι πολεμοῦν μέ λύσσα τό συγκλονιστικό καί θαυμαστό γεγονός τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Χριστοῦ -παρουσιάζοντάς το ὡς ἕνα μῦθο-, γιὰ νά ἐξαφανίσουν, εἰς μάτην βεβαίως, τὴν χριστιανικὴ πίστη ἀπὸ προσώπου γῆς, καθὼς χάρις σέ αὐτό τό μοναδικό θαῦμα, *«χάρις εἰς τὴν ἀνάστασιν τοῦ Χριστοῦ, χάρις εἰς τὴν νίκην Του ἐπὶ τοῦ θανάτου οἱ ἄνθρωποι ἐγίνοντο καί γίνονται καί θά γίνονται πάντοτε χριστιανοί. Ὅλη ἡ ἱστορία τοῦ χριστιανισμοῦ δέν εἶναι ἄλλο τι παρά ἱστορία ἐνός καί μοναδικοῦ θαύματος, τοῦ θαύματος τῆς τοῦ Χριστοῦ ἀναστάσεως... Αὐτό εἶναι ἐκεῖνο τό ὁποῖο οὐδεμία ἄλλη θρησκεία ἔχει... αὐτό εἶναι ἐκεῖνο τό ὁποῖον κατά τρόπον μοναδικόν καί ἀναμφισβήτητον δεικνύει καί ἀποδεικνύει ὅτι ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς εἶναι ὁ μόνος ἀληθινός Θεός καί Κύριος εἰς ὅλους τοὺς ὄρατούς καί ἀοράτους κόσμους»^[2]*.

Γι' αὐτό καί, μέ ἀφορμὴ τόν κορωνοϊό, ἀπαγορεύτηκε πέρυσι σέ ὅλους τοὺς πιστοὺς σέ ὀλόκληρο τόν κόσμο, γιὰ πρώτη φορά στά χρονικά, νά ἐορτάσουν πανηγυρικά στοὺς ἱερούς ναοὺς τὴν Ἀνάσταση τοῦ Θεανθρώπου Χριστοῦ μας! Ἀνάλογη, ἄλλωστε, ἀπαγόρευση ἐπιβλήθηκε καί γιὰ τὴν μεγάλη Δεσποτικὴ ἐορτὴ τῶν Θεοφανείων, ὅπου ἔχουμε τὴν φανέρωση τῆς Ἁγίας Τριάδος καί τῆς θεότητος τοῦ Χριστοῦ μας!

Ο στόχος είναι προφανής, ή προσβολή δηλαδή της θεότητας του Χριστού. Όποιος πολεμάει τον Χριστό, πού είναι ή Κεφαλή της Έκκλησίας, πολεμάει τό Σώμα Του πού είναι τά μέλη της Έκκλησίας, οί πιστοί. Όποιος πολεμάει τούς πιστούς, πολεμάει τόν Χριστό καί αντίστροφα. Γι' αυτό καί τό κατευθυνόμενο αντίθεο κατεστημένο χλευάζει καί πολεμά μέ λυσσώδη τρόπο τό πραγματικό-τεθεωμένο Σώμα καί Αἷμα τοῦ Ἀναστάντος Χριστοῦ μας, τήν Θεία Κοινωνία, βάλλοντας εὐθέως καί ἀπροκάλυπτα ἐναντίον της θεότητας τοῦ Θεανθρώπου, τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Θά θέλαμε, λοιπόν, νά ἐπαναλάβουμε μέ κάθε σαφήνεια καί κατηγορηματικότητα: ὅποιος δέν πιστεύει στόν Θεάνθρωπο Χριστό μας καί τήν Ἀνάστασή Του, ὅποιος δέν πιστεύει στήν κοινή ἀνάσταση ὅλων μας, ὅποιος δέν πιστεύει στήν Δευτέρα Παρουσία, τήν μέλλουσα Κρίση, τήν Βασιλεία τῶν Οὐρανῶν καί τήν ὑπαρξη της Κολάσεως, ὅποιος δέν πιστεύει στήν ὑπαρξη της ψυχῆς καί τήν ἀθανασία της, αὐτός **δέν μπορεί οὐσιαστικά οὔτε νά εἶναι οὔτε καί νά λέγεται χριστιανός καί μάλιστα ὀρθόδοξος.**

Στό γενικευμένο αντίθεο, ἀντιεκκλησιαστικό καί ἀντίχριστο πνεῦμα της Νέας Ἐποχῆς, μέσα στό ὁποῖο ζοῦμε καί ἀλλοιωνόμαστε κάθε μέρα καί περισσότερο, ὅλα τά χαρίσματα πού ὁ Θεός ἔδωσε στόν ἄνθρωπο μέ τό κατ' εἰκόνα παραποιοῦνται καί ἀντιστρέφονται. Κατά ἀνάλογο τρόπο, ἀντιστρέφεται καί ὁ προορισμός τοῦ ἀνθρώπου, τό καθ' ὁμοίωση δηλαδή, πού εἶναι ἡ θέωση.

Ὁ σημερινός νέος τύπος ἀνθρώπου δέν ἔχασε ἀπλῶς τόν προορισμό του, ἀλλά τόν ἄλλαξε οἰκειοθελῶς, τόν μετέτρεψε, τόν ἀντικατέστησε μέ ἄλλον. **Ὁ ἄνθρωπος της Νέας Ἐποχῆς ἀποκόπτεται ἐνεργά καί συστηματικά καί ἀυτονομεῖται συνειδητά ἀπό τόν Θεό, προβάλλοντας τό ἀτομικό εἶδωλο της αὐτοθείας του.**

Ἀρνεῖται μέ δική του ἐπιλογή τόν προορισμό πού τοῦ ἔδωσε ὁ Δημιουργός Του. Δέν ἐπιθυμεῖ νά γίνει «θεός κατά χάριν», ἀλλά ὑποκύπτει στήν φιλοδοξία της ἀυτονομημένης ἰσοθείας, ὅτι μπορεί, δηλαδή, νά γίνει θεός «δίχα Θεοῦ καί πρό Θεοῦ καί οὐ κατά Θεόν».^[3] Ἡ ἄρνηση ἀπό τόν ἄνθρωπο τοῦ Θεανδρικοῦ Προσώπου τοῦ Χριστοῦ μας (τέλειος Θεός καί τέλειος ἄνθρωπος) εἶναι ἡ «νέα πτώση», ἡ πτώση τοῦ «νέου τύπου ἀνθρώπου». Εἶναι ὁ **ὑποβιβασμός ἀπό τήν θεανθρωπότητα στήν ἀνθρωπότητα.**

Μέ τόν ἐκούσιο αὐτό ὑποβιβασμό του, στήν πραγματικότητα ὁ ἄνθρωπος ἀποκηρύσσει καί ἀπενεργοποιεῖ οἰκειοθελῶς τά ἰδιαίτερα χαρίσματα καί τά προνόμια, μέ τά ὁποῖα τόν προίκισε ὁ Θεός.

Τό αὐτεξούσιο (κύριο γνώρισμα τοῦ κατ' εἰκόνα), ἡ **θεόσδοτη, δηλαδή, ἐλευθερία, ἀπεμπολεῖται ἀπό τόν ἴδιο τόν ἄνθρωπο, πού ἀδυνατεῖ νά σηκώσει τό**

«βάρος» αυτής της **έλευθερίας του**. **Παρατείνεται από τόν άγώνα, τήν έπιμονή** και **τίς θυσίες για νά τήν διατηρήσει, νά τήν διεκδικήσει και νά τήν έπανακτήσει**. Προτιμά τόν εύκολο δρόμο της καθοδηγήσεως, της προκαθορισμένης πορείας, τών προκατασκευασμένων όραμάτων, τών προαποφασισμένων έπιλογών και της ποδηγητήσεως από τά παγκόσμια κέντρα έξουσίας και έλέγχου.

Θυσιάζει τήν έλευθερία του και τήν ιδιοπροσωπία του στόν βωμό της ασφάλειας, της άνέσεως, της εύημερίας, της ποιότητας ζωής, της άναπτύξεως, της έκρηκτικής προόδου της έπιστήμης, της τεχνολογίας και **της πλησμονής τών ποικίλων ύλικών άγαθών πού άπολαμβάνει**. Τό είχε, άλλωστε, διατυπώσει τόσο εύστοχα και προφητικά, πολύ πριν, ό μεγάλος Ρώσος όρθόδοξος συγγραφέας **Φιοντόρ Ντοστογιέφσκυ** στόν άπαράμιλλο μύθο του, τόν μύθο του Μεγάλου Ίεροεξεταστή: *«Καμιά έπιστήμη δέν θά τούς δώσει ψωμί όσο θά μένουν έλεύθεροι, μά στό τέλος θάρθουν νά καταθέσουν τήν έλευθερία τους στά πόδια μας και θά μάς πούν: “Κάντε μας σκλάβους, μά χορτάστε μας”^[4]»*.

Ή κυριαρχική έξουσία επί του κτιστού κόσμου, πού δώρησε ό Θεός στόν άνθρωπο όρίζοντάς τον βασιλέα, διαχειριστή και φύλακα του παραδείσου, διαστρέφεται σε έγκληματική επέμβαση και εκμετάλλευση της φύσεως **στό όνομα της άναπτύξεως και της προόδου**- μέ όλέθριες και μή άναστρέψιμες συνέπειες για τό περιβάλλον, αλλά και για τόν ίδιο τόν άνθρωπο, πού **άπό προστάτης γίνεται δυνάστης και καταστροφέας της φυσικής δημιουργίας**.

Ή δημιουργική και γνωστική ικανότητα, πού ό Θεός έδωσε στόν άνθρωπο μέ τό κατ' εικόνα, παραποιείται, επίσης, και διαστρέφεται.

Ό **νέος άνθρωπος**, μετά τήν άλλοτρίωση πού έπέφερε στην φύση, μέ τήν πληθώρα πλέον τών μεταλλαγμένων προϊόντων πού μάς κατακλύζουν, έπιθυμεί και **έπιχειρεί πλέον**, νά επέμβει γενετικά (ή έπιγενετικά) και στόν ίδιο τόν ανθρώπινο όργανισμό, -κύτταρα, DNA- προκαλώντας *«τεχνητή εξέλιξη»*, τόν «έπανασχεδιασμό της ανθρώπινης κατάστασης», νά «άναβαθμίσει» τό ανθρώπινο είδος μέσω βιοτεχνολογικών ενισχύσεων και έπαυξήσεων (σε συνδυασμό μέ τήν έξωτερική Τεχνητή Νοημοσύνη), καθώς κρίνει άτελή ή άνεπαρκή τήν φυσική του κατάσταση και εξέλιξη, αυτή πού του χάρισε ό Δημιουργός του. (Δηλώνουν ότι θά χρειαστεί νά αλλάξουμε τήν Βιοχημεία μας και νά ξανασχεδιάσουμε τό σώμα και τόν νοϋ μας!).

Νέες έπιστήμες, όπως ή βιοτεχνολογία, ή νανοτεχνολογία, ή νευροθεολογία, ή κυβερνητική, ή γενετική μηχανική, ή νέα εύγονική και πολλές άλλες, άγωνίζονται καθημερινά για τήν επίτευξη αυτής της νέας πραγματικότητας, *«τήν υπέρβαση του ανθρώπινου είδους από τόν ίδιο τόν άνθρωπο^[5]»*. Είναι ή άντιστροφή της δημιουργικής και γνωστικής ικανότητας πού χάρισε ό Θεός στόν άνθρωπο, ό Όποϊος *«έδωκεν έπιστήμη τοίς ανθρώποις ένδοξάζεσθαι έν τοίς θαυμασίοις αυτού^[6]»*. Μέ τήν Νέα Έπιστήμη ό

ἄνθρωπος σφετερίζεται τὴν Γνώση, τὴν Σοφία καὶ τὴν Δόξα τοῦ Θεοῦ καὶ **αὐτοανα- κηρύσσεται σέ δημιουργό στήν θέση τοῦ Δημιουργοῦ του**. Ἡ ἐμπειρία τῆς Χάριτος, ἡ σύνεση, ἡ σοφία καὶ ἡ διάκριση, πού χαρίζει τό Ἅγιο Πνεῦμα, ἀντικαθίστανται ἀπό τὴν πεπερασμένη ἀνθρώπινη σκέψη (σέ συνδυασμό μέ φιλοσοφικοθηρησκευτικά συστήματα ἀνατολίτικης προέλευσης πού συσκοτίζουν τόν ἀνθρώπινο νοῦ) καὶ ξεκινᾷ ὁ κατήφορός του σέ διαλογισμό, καθοδηγούμενο ὀραματισμό, σέ ἐλεγχόμενη-κατευθυνόμενη σκέψη, γνωστικές ἐγκεφαλικές παρεμβάσεις ἢ σέ ὅ,τι ἄλλο διεστραμμένο καὶ ἀπαξιωτικό «ἀνακαλύπτεται» ἢ «ἐφευρίσκειται» στίς μέρες μας καὶ ὁδηγεῖ στόν ἀπανθρωπισμό τοῦ ἀνθρώπου!

Στίς μέρες μας γίνεται συνεχῶς λόγος γιά τό (ἀστρολογικῆς προέλευσης) «πέρασμα» ἀπό τὴν Παλαιά Ἐποχή τῶν Ἰχθύων (τοῦ Χριστοῦ μας, δηλαδή) στήν Νέα Ἐποχή τοῦ Ὑδροχόου (πού ἀναμένει τόν «Ὑδροχοϊκό Χριστό»), στήν Ἐποχή τοῦ Νέου Ἀνθρώπου, πού θά ἔχει ἀφυπνίσει τὴν θεϊκότητά του μέσω διαφορῶν τεχνικῶν.

Πρόκειται οὐσιαστικά γιά τὴν μετάβαση ἀπό τόν Θεάνθρωπο στόν Ἀνθρωπόθεο! Τὴν μετάβαση αὐτή τὴν πιστοποιεῖ ἡ συνεχῶς διαφημιζόμενη «ἀνύψωση τῆς Ἀνθρωπότητας» (σύμφωνα μέ τούς Νεοεποχίτες) πρὸς «νέες ἢ βελτιωμένες μορφές ὑπαρξης»: **ἀπό τόν Ἀνθρωπο, στόν Μετάνθρωπο**. Ἀπό τόν homo sapiens (νοήμων ἄνθρωπος) στόν homo deus (ἄνθρωπος θεός).

Βιώνοντας αὐτή τὴν σύγχρονη τραγική καὶ ὀδυνηρή πραγματικότητα, **εἶναι κατεπείγουσα ἀνάγκη νά ξαναβροῦμε τόν χαμένο ἑαυτό μας, τὴν ἀθάνατη ψυχὴ μας· νά ξαναβροῦμε τόν Χριστό μας· νά ἐπαναπροσδιορίσουμε τίς προτεραιότητες καὶ τόν σκοπὸ τῆς ζωῆς μας. Νά ξαναθυμηθοῦμε ὅτι ἡ κλήση καὶ ὁ στόχος μας εἶναι ὁ Οὐρανός καὶ ἡ συμβασιλεία μέ τόν Χριστό μας στήν ἀτελεύτητη αἰωνιότητα. Κι αὐτό θά γίνει μέσα ἀπό τὴν τακτικὴ μελέτη τῆς Ἁγίας Γραφῆς, τὴν γνώση τῆς ἀγιοπνευματικῆς ἐμπειρίας τῶν Ἁγίων μας (πού ἔχουν ἀποθησαυρίσει στά συγγράμματά τους) καὶ τὴν ἐφαρμογὴ τῆς στήν καθημερινότητά μας καὶ -κυρίως- μέσα ἀπό τὴν ἔμπρακτη, εἰλικρινὴ καὶ ὑπαρξιακὴ μετάνοιά μας, τὴν συγχωρητικότητά μας, τὴν τήρηση ὅλων τῶν ἐντολῶν καὶ τὴν μυστηριακὴ ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας.**

Ἡ Ἁγία Οἰκουμενικὴ Ὁρθόδοξη Πίστη μας ξεπερνᾷ καὶ ὑπερνικᾷ κάθε Παγκοσμιοποίηση, κάθε Νέα Τάξη καὶ κάθε Νέα Ἐποχή. Ἀποτελεῖ τὴ **Μοναδικὴ Ἐποχὴ** σωτηρίας καὶ θεώσεως στήν ἱστορία τῆς ἀνθρωπότητος, πού εἶναι καὶ **Παλαιά** καὶ **Νέα** καὶ **Μέλλουσα** καὶ **Παντοτινὴ** καὶ **Ἀτελεύτητος** καὶ **Δοξασμένη**, γιατί εἶναι ἡ **ΕΠΟΧΗ** τῆς Ἀληθείας τοῦ Παναγίου Τριαδικοῦ Θεοῦ μας.

Δόξα τῇ Ἁγίᾳ καὶ Ὁμοουσίῳ καὶ Ζωοποιῷ καὶ Ἀδιαιρέτῳ Τριάδι νῦν καὶ αἰεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν!!!

Καλή και εύλογημένη Τεσσαρακοστή.

[1] Α΄ Κορ. 15, 13-14

[2] Αγ. Ίουστίνου Πόποβιτς, *Άνθρωπος και Θεάνθρωπος*, έκδ. Άστήρ, σελ. 41

[3] Αγίου Μαξίμου Όμολογητοῦ, *Περί Διαφόρων Άποριῶν*, Φιλοκαλία Νηπτικῶν καί Άσκητικῶν, σελ. 194

[4] Φιοντόρ Ντοστογιέφσκυ, *Άδελφοί Καραμαζόβ*, έκδ. Γκοβόστη, τ. Β, σελ. 107

[5] Γ. Κολέμπας, *Τά Μεταλλαγμένα καί ὁ “Μετάνθρωπος”*, Δίκτυο ἐνάντια στά μεταλλαγμένα (GMOstop.org).

[6] Σοφία Σειράχ, 38, 6

(Πηγή: aktines.blogspot.com)